

PROGRAM TEMELJNEGA USPOSABLJANJA
**ZA UČITELJE V PROGRAMU
USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO
USPEŠNOST**
BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ - UŽU-BIPS

ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

ZBIRKA PROGRAMOV ANDRAGOŠKEGA USPOSABLJANJA IN SPOPOLNJEVANJA ANDRAGOŠKEGA CENTRA SLOVENIJE

Program: **TEMELJNI PROGRAM USPOSABLJANJA UČITELJEV V
PROGRAMU USPOSABLJANJE ZA ŽIVLJENJSKO USPEŠNOST
– BEREMO IN PIŠEMO SKUPAJ (UŽU–BIPS)**

Leto nastanka programa: **2003**

Leto zadnje revizije programa: **2011**

Leto prenehanja programa: **program se še izvaja**

Jezikovni pregled: **Vlasta Kunej**

DTP: **Ksenija Konvalinka**

Objava: **http://izobrazevanje.acs.si/programoteka_as/**

Pripravo revizije programa in objavo na spletu sta financirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. Projekt se izvaja v sklopu **Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013**, razvojne prioritete **Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja** in prednostne usmeritve **Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja**.

SPLOŠNI DEL

1. IME PROGRAMA

Program temeljnega usposabljanja učiteljev v programu Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj (UŽU – BIPS)

2. UTEMELJENOST PROGRAMA

Program Temeljnega usposabljanja učiteljev v programu Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj (v nadaljnjem besedilu program za učitelje UŽU – BIPS) je nastal na podlagi prenovljenega programa UŽU.¹ Na podlagi desetletja izkušenj pri izpeljevanju programa UŽU – BIPS je bil leta 2011 program temeljnega usposabljanja učiteljev posodobljen.

Program UŽU – BIPS je podporni program, namenjen odraslim z manj kot desetimi leti šolanja, ki želijo pri učenju pomagati svojim otrokom v nižjih razredih osnovne šole. Posameznikom pomaga pri preseganju težav s pismenostjo in posledično pri dejavnejšem sodelovanju v družbi. Cilj programa je razvijanje temeljnih spretnosti na ravni, ki ustreza potrebam staršev v vsakdanjem življenju in za pomoč otroku pri opismenjevanju. Cilji programa zajemajo pridobivanje temeljnega znanja in spretnosti, socialnih spretnosti, usposabljanje za vseživljenjsko učenje in aktivno državljanstvo.

Raziskovanje pojava pismenosti pri nas in v svetu kaže pomemben vpliv družine na razvoj pismenosti otrok. Večina otrok dosega raven pismenosti, ki se ujema s pismenostjo njihovih staršev; to pomeni, da se raven pismenosti v družinah medgeneracijsko ohranja.

Program UŽU – BIPS umeščamo med ukrepe, s katerimi slovenska država pomaga pri zviševanju ravni pismenosti in izobrazbene ravni prebivalstva. Ti so namenjeni pomanjkljivo pismenim pa tudi manj izobraženim odraslim ljudem, ki so zaradi tega manj dejavni v družbi. Evalvacije programov družinske pismenosti v svetu in pri nas kažejo, da vidijo nekateri starši v programu družinske pismenosti možnost, da pridobijo nekaj tudi zase. Program družinske pismenosti ne postavlja v ospredje staršev in njihovih primanjkljajev, je pa za številne starše primerna pot za pridobivanje temeljnega znanja in spretnosti. Hkrati je treba poudariti, da se prav pri tej skupini ljudi potrjuje, da pomanjkljiva pismenost staršev poraja tudi težave s pismenostjo pri njihovih otrocih, te težave jih pozneje ovirajo pri učenju in napredovanju v izobraževanju. Ker pogosto ne prepoznajo vzročno-posledične zveze med učnimi težavami in nezadostno pismenostjo, nemalokrat pa se teh težav tudi sramujejo in jih poskušajo prikriti, je še posebno pomembno, kako se lotijo njihovega reševanja izobraževalci, še posebno učitelji. Program je namenjen manj izobraženim staršem otrok v nižjih razredih osnovne šole (prvo triletnje devetletke). Pri odraslih, ki so se prenehali izobraževati po največ desetih letih in se v vlogi staršev počutijo odgovorne za šolanje svojih otrok, je mogoče pričakovati še tele značilnosti:

- ▶ motiviranost za pomoč otrokom pri učenju,
- ▶ motiviranost za izboljševanje pismenosti za lastne potrebe,
- ▶ pomanjkljivo obvladanje šolskih spretnosti in učnih metod/tehnik,
- ▶ pomanjkljiva splošna poučenost in zastarelo znanje,

¹ Pripravili so ga strokovnjaki Andragoškega centra Slovenije leta 2003.

- ▶ obremenjenost z delovnimi in družinskimi obveznostmi in pomanjkanje prostega časa.

Potrebo po posebnem programu usposabljanja učiteljev UŽU – BIPS so torej narekemale:

- ▶ posebne potrebe ciljne skupine, ki so ji programi UŽU – BIPS namenjeni,
- ▶ kurikularne značilnosti,
- ▶ posebnosti programa UŽU – BIPS v primerjavi z drugimi, bolj tradicionalnimi programi.

Program usposabljanja učiteljev v programu Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj je določen tudi s Pravilnikom o smeri izobrazbe učiteljev v izobraževalnih programih za odrasle UŽU-BIPS².

3. CILJNA SKUPINA

Ob pogojih, ki jih določa izobraževalni program za UŽU – BIPS, so v ciljni skupini predvsem strokovnjaki družboslovnih študijskih smeri z univerzitetno izobrazbo (učitelji koordinatorji) ali diplomanti drugih študijskih smeri (učitelji). Imeti morajo ustrezen motiv za poučevanje v programu in uspešne izkušnje s poučevanjem, svetovanjem ali drugim izobraževalnim in/ali socialno-kulturnim delom z manj izobraženimi odraslimi. To pomeni, da so že opravljali podobno delo, bodisi poklicno ali kot prostovoljci.

Po lastnostih, spretnostih in sposobnostih lahko učitelje in učitelje koordinatorje v programu UŽU – BIPS opišemo kot odprte, razmišljajoče, empatične, komunikativne, demokratične in ustvarjalno-pragmatične ljudi, ki si prizadevajo za enakopravnost ljudi ne glede na njihovo spolno, versko, narodno, razredno ali kakršno koli drugo pripadnost. Učitelji koordinatorji in učitelji v UŽU – BIPS s svojim delom in lastnim učenjem podpirajo filozofijo in zamisel vseživljenjskega učenja v njegovem najširšem pomenu – učenje vseh ljudi, v vseh življenjskih obdobjih, na vseh področjih človekovega delovanja in v najrazličnejših učnih povezavah.

4. CILJI/KOMPETENCE

Temeljni namen tega programa je, da zadosti potrebam po usposobljenosti prihodnjih učiteljev v programu UŽU – BIPS. To pomeni, da si pridobijo potrebno znanje in spretnosti za izpeljavo programa, hkrati pa jim program omogoča uspešno opravljanje dela, jih s tem bogati in jim daje občutek uspešnosti pri delu in posledično v življenju. Program usposabljanja učiteljev omogoča kakovostno izpeljavo programa UŽU – BIPS. Zasnovan je na izkušnjah in evalvacijskih ugotovitvah ob izvedbah prvega programa opismenjevanja, ki je potekal v Sloveniji – Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU) pa tudi poskusnih izvedbah programa Beremo in pišemo skupaj. Njegov namen je zadostiti predvsem posebnim potrebam po znanju in spretnostih, ki jih morajo obvladati učitelji v opismenjevanju odraslih. Temeljni cilj programa je torej, da si prihodnji učitelji pridobijo konkretno znanje in spretnosti za poučevanje odraslih in otrok v programu UŽU – BIPS.

Splošni cilji programa so:

- ▶ poznavanje značilnosti in potreb ciljne skupine, ki se bo udeleževala programa UŽU – BIPS,
- ▶ seznanitev s programom UŽU – BIPS,

2 Pravilnik o smeri izobrazbe učiteljev v izobraževalnih programih za odrasle Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj je sprejel minister za šolstvo, znanost in šport 7. 2. 2003.

- ▶ uporabljanje učnih metod, ki omogočajo doseganje programskih ciljev (npr. projektno učenje, razprava, delo z besedilom, študij primera, igra vlog),
- ▶ spodbujanje udeležencev za dejavno načrtovanje izobraževanja in učenja,
- ▶ spoznavanje psihološkega in družbenega ozadja bralnih, pisnih in računskih spretnosti,
- ▶ načrtovanje, spremljanje in vrednotenje izvajanja programa, učnih srečanj,
- ▶ individualnega in skupinskega učenja in učnih dosežkov udeležencev,
- ▶ določanje in pridobivanje moderatorskih izkušenj za vlogo učitelja,
- ▶ poznavanje elementov in zakonitosti delovanja skupinske dinamike.

Iz te opredelitve izhajajo tudi operativni cilji izobraževalnega programa za učitelje, ki so podrobneje predstavljeni v poglavju Sklopi/predmetna področja/predmetnik/teme.

5. TRAJANJE PROGRAMA

Za udeležence traja program 82 pedagoških ur, ki so namenjene organiziranemu in neposrednemu učenju v skupini.

6. POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM, PRIZNAVANJE ŽE PRIDOBLENEGA ZNANJA, POGOJI ZA NAPREDOVANJE, POGOJI ZA DOKONČANJE PROGRAMA

Pogoji za vključitev

Kandidati za vključitev v program Temeljnega usposabljanja učiteljev v programu UŽU – BIPS morajo izpolnjevati pogoje, ki jih o strokovni izobrazbi predvideva javni izobraževalni program UŽU – BIPS za učitelja koordinatorja in učitelja. Ta pravi, da lahko postane učitelj koordinator, kdor si je pridobil najmanj univerzitetno izobrazbo družboslovne smeri, učitelj pa, kdor si je pridobil univerzitetno izobrazbo katere koli smeri. Poleg tega mora imeti kandidat opravljen strokovni izpit, pridobiti si mora pedagoško-andragoško izobrazbo.

Poleg pogojev, ki zadevajo strokovno izobrazbo, so vstopni pogoji za vključitev v program še:

- ▶ izkušnje pri delu s ciljno skupino manj izobraženih odraslih,
- ▶ ustrezne moralne vrednote, osebne lastnosti in življenjska usmerjenost, kot: demokratičnost, spoštovanje človeka ne glede na njegov spol, družbeno, rasno, versko, narodno pripadnost, altruizem, izvirnost in ustvarjalnost, samostojnost in odločnost, sposobnost konstruktivnega delovanja v zmedi, spoštovanje različnosti, spontanost in spodbujanje sodelovanja med ljudmi, radovednost in volja do učenja, težnja k alternativnim oblikam učenja (lastni učni projekti), veselje do dela z odraslimi, želja po delovanju v skupini in sposobnost zanj,
- ▶ računalniško znanje (urejevalnik besedil, delo s preglednicami, internet, elektronska pošta).

Izpolnjevanje teh pogojev se ugotavlja:

- ▶ z individualnim vodenim pogovorom (uvodni pogovor) z enim ali dvema strokovnjakoma, ki ju imenuje izvajalec programa – Andragoški center Slovenije; pogovor poteka po pripravljemem vprašalniku,

- ▶ z vprašalnikom za samoevalvacijo, ki ga kandidat za učitelja odda pred vključitvijo v program.

Pri presojanju kandidatove ustreznosti se upoštevajo mnenje izvajalske organizacije UŽU-BIPS, ki je kandidata predlagala, in tudi vse druge reference, ki jih o sebi in svojem delu lahko poda kandidat.

Priznavanje že pridobljenega znanja

Udeleženci, vpisani v ta izobraževalni program, ki že imajo znanje, ki ga ta daje, lahko uveljavljajo pravico do priznavanja tega znanja. To pravico lahko uveljavljajo v skladu z navodili v razpisu programa, praviloma pa pred začetkom izobraževanja tako, da ACS pošljejo vlogo za priznavanje z ustreznimi dokazili. Postopek priznavanja poteka na način, ki ga določa Pravilnik o priznavanju že pridobljenega znanja udeležencem v programih usposabljanja in spopolnjevanja ACS. Če je v tem postopku ugotovljeno, da ima posameznik znanje iz delov tega izobraževalnega programa, je oproščen obveznosti pri ustreznem delu izobraževalnega programa.

Pogoji za napredovanje

Program ne predvideva pogojev za napredovanje.

Pogoji za dokončanje

Pogoji za dokončanje programa so:

- ▶ pozitivno ocenjen izvedbeni načrt (seminarska naloga), ki ga kandidat pripravi ob koncu programa (navodila za pripravo izvedbenega načrta in merila za ocenjevanje so podrobneje navedeni v izpitnem katalogu),
- ▶ opravljene hospitacije v skupini udeležencev (praviloma 5 hospitacij),
- ▶ ugodno mnenje o sodelovanju kandidata med potekom izobraževalnega programa (pozitivno mnenje mentorja o hospitaciji učitelja programu, uspešno opravljen kratek učni nastop v skupini udeležencev, uspešna predstavitev prvega dela izvedbenega načrta v skupini učiteljev),
- ▶ navzočnost pri vsaj 80 odstotkih ur pouka v skupini v okviru programa za učitelje.

Kandidat uspešno konča usposabljanje, če izpolni vse navedene pogoje. Če ne izpolni enega od navedenih pogojev, dokazuje svojo usposobljenost v ponovnih/dodatnih ocenjevalnih postopkih, in sicer:

- ▶ če je kandidat pri ocenjevanju seminarske naloge ocenjen z oceno »ni opravljen«, mora v tridesetih dneh od prejema ocene nalogo ustrezno dopolniti ali pripraviti novo seminarско nalogo in jo predložiti v vnovično ocenjevanje;
- ▶ če mnenje o učnem nastopu pred udeleženci ter predstavitev prvega dela izvedbenega načrta pred učitelji izraža dvom o kandidatovi primernosti za učitelja, opravijo trije strokovnjaki, ki jih določi ACS, pogovor s kandidatom;
- ▶ če je bil kandidat pri učenju v skupini navzoč manj kot 80 odstotkov predvidenega časa, zagovarja izvedbeni načrt v celoti pred skupino treh strokovnjakov, ki jih določi ACS. Ob zagovoru preverijo ustreznost njegovega strokovnega znanja glede na učne cilje pri

posameznih predmetnih področjih in standarde, ki jih predvideva program usposabljanja učiteljev.

Če kandidat ne izpolni več kot enega od zahtevanih pogojev ali je negativno ocenjen tudi pri ponovnem/dodatnem ocenjevanju, lahko postane učitelj v UŽU – BIPS tako, da se znova udeleži programa Temeljnega usposabljanja učiteljev v programu UŽU – BIPS in izpolni vse navedene pogoje.

7. OBVEZNI NAČINI PREVERJANJA IN OCENJEVANJA ZNANJA MED IZOBRAŽEVANJEM

Preverjanje znanja v programu za učitelje UŽU – BIPS poteka že med izobraževalnim programom (učni nastop pred udeleženci, predstavitev izvedbenega načrta pred učitelji, sodelovanje na delavnicah). Opazujejo in vrednotijo se udeleženceva iniciativnost, izvirnost pri dajanju pobud in reševanju problemov ter strokovna utemeljenost predlaganih rešitev. Poleg tega se vrednotijo tudi njegova sposobnost sodelovanja, vodenja in usmerjanja skupine ter obseg in način komuniciranja z drugimi udeleženci programa. Kandidatovo delo vrednotijo strokovnjaki, ki jih imenuje izvajalec programa za učitelje.

POSEBNI DEL

8. ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

Organizacija programa Temeljnega usposabljanja učiteljev UŽU – BIPS predvideva skupino do 25 udeležencev. Neposredno učenje v učni skupini poteka v obliki delavnic in predavanj v bolj ali manj strnjem časovnem obdobju. Celoten program za učitelje (tudi priprava in ocenjevanje izvedbenega načrta) je izpeljan skladno z razmerami, ki jih na eni strani določajo možnosti za izpeljavo javnega programa UŽU – BIPS, na drugi pa življenjske okoliščine in pričakovanja učne skupine in vsakega posameznega udeleženca programa.

Pri izpeljavi programa so predvideni naslednji učni pripomočki: projektor, prenosni računalnik za predavatelja, flip chart, bela tabla in plakadni listi. Pri izpeljavi nekaterih tem mora biti na voljo računalniška učilnica z dostopom do spleta. Za samo izpeljavo programa morajo biti zagotovljeni tudi materialni pogoji: učilnica, prirejena za izobraževanje odraslih, in mize, ki jih je mogoče poljubno sestavljati.

9. SKLOPI/PREDMETNA PODROČJA/PREDMETNIK/TEME

Program sestavljajo naslednje teme:

TEME	TRAJANJE v pedagoških urah
Temeljni del	
Uvod v izobraževanje in predstavitev programa temeljnega usposabljanja učiteljev	1
Pismenost kot družbeni in kulturni pojav	1
Medosebni odnosi in dinamika v učni skupini	4
Vloge učitelja UŽU	4
Razvoj temeljnih zmožnosti v učnih projektih, projektno učno načrtovanje	8
Spodbude, motivi in ovire za vseživljenjsko učenje	8
Individualizacija učenja in priprava OIN	8
Kognitivni vidiki pismenosti odraslih	2
Učne težave, povezane z branjem, pisanjem in računanjem	6
Razvijanje matematičnih temeljnih zmožnosti pri odraslih	8
Razvijanje bralnih zmožnosti pri odraslih	4
Razvijanje pisnih zmožnosti pri odraslih	4
Usposabljanje za program BIPS	
Spoznavanje programa UŽU – BIPS – učenje v družini in metode dela s starši	8
Spoznavanje programa UŽU – BIPS – ugotavljanje izobraževalnih potreb staršev in načrtovanje učnih projektov v programu UŽU – BIPS	8

TEME	TRAJANJE v pedagoških urah
Predstavitev prvega dela izvedbenega načrta UŽU – BIPS	7
Evalvacija programa TU UŽU – BIPS	1
SKUPAJ	82

10. LISTINA

Udeleženci **po koncu programa ob izpolnjevanju pogojev**, ki jih predvideva, prejmejo **potrdilo Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju**. V njem so navedeni: ime in sedež izvajalca, naziv potrdila, številka potrdila, podatki o prejemniku potrdila (ime in priimek, datum rojstva), čas izpeljave programa, vrsta programa, ime programa, trajanje programa, število pridobljenih točk, podpis odgovorne osebe, kraj in datum izdaje potrdila, žig ACS.

Udeleženci poleg **potrdila Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport pridobijo tudi prilogo ACS k potrdilu Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju**. Priloga ima naslednje podatke: naziv potrdila/priloge, številka potrdila/priloge, podatki o prejemniku potrdila/priloge (ime in priimek, datum in kraj rojstva), ime programa, vsebina programa, trajanje programa v celoti, trajanje delov programa, podatek, da je kandidat izpolnil pogoje za dokončanje programa, vrsta in vsebine preverjanja znanja, ime in priimek ter podpis vodje programa usposabljanja ali spopolnjevanja, ime in priimek ter podpis direktorja ACS, kraj in datum izdaje potrdila/priloge, žig ACS.

Če zaradi posebne narave učne skupine ne izdamo potrdila Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, tistim udeležencem, ki so uspešno dokončali program, izdamo **potrdilo ACS o uspešno zaključenem usposabljanju oz. spopolnjevanju**, ki vsebuje iste podatke, kot so v prejšnjem odstavku navedeni za Prilogo.

11. SESTAVLJAVCI PROGRAMA

Program je bil posodobljen ob sodelovanju mag. Ester Možina, dr. Petre Javrh in Katje Vrbajnščak.

Svetovalci za posamezne vsebinske sklope:

TEMELJNO ANDRAGOŠKO IN PSIHOLOŠKO ZNANJE RAZVOJU TEMELJNIH ZMOŽNOSTI BRANJA, PISANJA IN RAČUNANJA

- ▶ dr. Sonja Pečjak
- ▶ mag. Milena Ivšek
- ▶ dr. Marija Kavkler
- ▶ dr. Mieke Groenestijn
- ▶ mag. Andreja Jelen Mernik

MOTIVI IN OVIRE V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

- ▶ dr. Marko Radovan

RAZVOJ TEMELJNIH ZMOŽNOSTI ODRASLIH V UČNIH PROJEKTIH
INDIVIDUALIZACIJA IN OSEBNI IZOBRAŽEVALNI NAČRT

▶ Natalija Žalec

SKUPINSKA DINAMIKA IN VLOGA UČITELJA UŽU

▶ Nada Mulej

ZGODNJI RAZVOJ PISMENOSTI IN METODE DE LA S STARŠI

▶ dr. Marija Grginič

▶ mag. Anja Štefan